

Tuoteväärennösten todellisten reittien kartoittaminen

Tiivistelmä

Alkusanat

Globalisaatio, kaupan helpottaminen sekä teollis- ja tekijänoikeuksien kasvava taloudellinen merkitys vauhdittavat talouskasvua. Ne ovat kuitenkin myös luoneet rikollisverkostoille uusia mahdollisuuksia laajentaa toimiansa kohdealaa ja mittakaavaa, hyödyntää luvattomasti teollis- ja tekijänoikeuksia ja tuoda kauppareiteille väärennetyjä tuotteita. Tästä on vakavia seurauksia taloudelle. Sen lisäksi, että tuoteväärennösten kauppa hidastaa talouskasvua, se myös heikentää hyvää hallintoa, oikeusvaltion toimintaa ja kansalaisten luottamusta maiden hallituksiin. Viime kädessä se voi muodostua uhaksi poliittiselle vakaudelle. Tuoteväärennöksistä voi joissain tapauksissa myös olla vakavia seurauksia kansanterveydelle, turvallisuudelle ja ympäristölle.

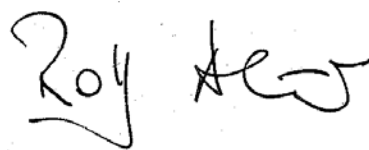
Jotta viranomaiset voisivat puuttua tähän vitsaukseen tehokkain toimin, on saatava tarkkaa tietoa tuoteväärennöksillä käytävän kaupan reiteistä. Väärennöskaupan moninaisten reittien selvittäminen voi olla kuitenkin valvontaviranomaisille hyvin vaikeaa.

Olemme erittäin tyytyväisiä siihen, että olemme pystyneet yhdessä tutkimaan tullitakavarikoinneista eri puolilta maailmaa koottua tietoa tuoteväärennösten kauppareittien kartoittamiseksi. Kiitämme myös Maailman tullijärjestöä, Euroopan komission verotuksen ja tulliliiton pääosastoa ja Yhdysvaltojen sisäisen turvallisuuden ministeriötä, joilta olemme saaneet erinomaisia tietoja teollis- ja tekijänoikeuksia rikkovien tuotteiden tullitakavarikoinneista.

Uskomme, että tutkimus auttaa merkittävästi ymmärtämään väärennetyjen ja laittomasti valmistettujen tavaroiden kauppaa. Uskomme sen myös auttavan maiden hallituksia laatimaan tarkkaan kohdennettuja toimia ja vahvistamaan julkisia hallintojärjestelmiä ilmiön karsimiseksi.

António Campinos,
EUIPO:n pääjohtaja

Rolf Alter,
Johtaja,
OECD/julkishallinnon
osasto

Alkusanat

Väärennetyt ja laittomasti valmistetut tuotteet ja etenkin niiden kauppa ovat merkittävä ja laajeneva ilmiö. Se asettaa keskeisiä haasteita maailmantaloudelle, jonka kasvua vauhditetaan yhä enenevässä määrin innovaatioilla. Tällaisten menettelytapojen luoma taloudellinen uhka syö pohjaa innovaatioilta ja estää taloutta kasvamasta. Se aiheuttaa myös valtionjohdoille, yrityksille ja kuluttajille terveyttä ja turvallisuutta heikentäviä vaikutuksia. Järjestäytyneet rikollisryhmät ovat valtaamassa yhä enemmän alaa näissä toiminnoissa ja ne saavat merkittävää hyötyä taloudellisesti kannattavista väärennys- ja piratismitoimista.

Tämä tutkimus suoritettiin OECD:n ja EU:n teollis- ja tekijänoikeusviraston (EUIPO) yhteistyönä, ja sen tarkoituksena on tarjota poliittisille päättäjille vankkaa empiiristä tutkimustietoa tuoteväärennösten muodostamasta uhasta. Väärennetyjen ja laittomasti valmistettujen tuotteiden kaupan taloudellista vaikutusta kartoittavan OECD:n ja EUIPO:n raportin *Trade in Counterfeit and Pirated Goods: Mapping the Economic Impact* mukaan tällaisten tuotteiden osuus maailmankaupasta oli 2,5 prosenttia vuonna 2013 ja pelkästään EU:n tuonnista jopa 5 prosenttia.

Tässä vuonna 2016 toteutetussa tutkimuksessa myös havaittiin, että väärennetyjen ja laittomasti valmistettujen tuotteiden kaupan osapuolet käyttävät tuotteiden kuljetukseen yleensä monimutkaisia reittejä. Tutkimuksen täydentämiseksi tässä raportissa tarkastellaan tuoteväärennösten alkuperää toimialoittain. Tarkoituksena on nimetä sekä tällaisia tuotteita valmistavat että niiden kauttakulkupaikkoina toimivat taloudet.

Tutkimus osoittaa, että eniten tuoteväärennöksiä kaikissa tutkituissa luokissa valmistetaan Kiinassa. Hongkong (Kiina), Yhdistyneet arabiemiirikunnat ja Singapore toimivat puolestaan tuoteväärennöskaupan maailmanlaajuisina kauttakulkukeskuksina. Tutkimus myös paljastaa useita alueellisia ja alakohtaisia toimintamalleja.

Raportissa tarkastellaan kahta tärkeydeltään samanarvoista ongelmaa. Ensimmäinen niistä on rikollisuuden ja laittoman kaupan vaikutus hyvään hallintoon, kansanterveyteen ja oikeusvaltioihin. Toinen on väärennöskaupan haitallinen vaikutus teollis- ja tekijänoikeuksien haltijoiden lailliseen kilpailuun ja sitä kautta innovaatioihin, työllisyyteen ja pitkän aikavälin talouskasvuun.

OECD:ssä tutkimuksesta vastasi korkean tason riskintorjuntafoorumiin (High Level Risk Forum) kuuluva laittoman kaupan torjuntaryhmä (Task Force on Countering Illicit Trade, TF-CIT), joka tarjoaa päättäjille tutkimusnäyttöä ja kehittynyttä analytiikkaa, joiden avulla ne voivat kartoittaa ja ymmärtää paremmin laittomassa kaupassa hyödynnettyjä ja luotuja markkinoiden haavoittuvuuksia.

Raportin ovat laatineet julkishallinnosta ja aluekehityksestä vastaavan OECD:n osaston (Directorate for Public Governance and Territorial Development) johtava ekonomisti Piotr Stryszowski ja ekonomisti Florence Mouradian yhdessä EUIPO:hon kuuluvan teollis- ja tekijänoikeuksien loukkausten eurooppalaisen seurantakeskuksen ekonomistin Michał Kazimierzakin kanssa. Raportin valvojina ovat toimineet OECD:n neuvonantaja Stéphane

Jacobzone ja EUIPO:n pääekonomisti Nathan Wajzman. Raportin kirjoittajat kiittävät Peter Averya (OECD) hänen antamastaan avusta.

Kirjoittajat kiittävät myös OECD:n asiantuntijoita Dominique Guellecia, Przemysław Kowalskia ja Monika Sztajerowskaa heidän korvaamattomasta asiantuntemuksestaan ja näkemyksistään. Kirjoittajat haluavat kiittää myös OECD:n jäsenmaiden asiantuntijoita ja useiden seminaarien ja työkokouksien osanottajia saamastaan tärkeästä avusta. Erityisen suuret kiitokset esitetään Yhdysvaltain patentti- ja tavaramerkkiviraston (Patent and Trademark Office) Asrat Tesfayesusille ja Euroopan komission Yhteisen tutkimuskeskuksen Nikolaus Thummille.

OECD:n sihteeristö haluaa kiittää Liv Gauntia, Fiona Hinchcliffea ja Andrea Uhrhammeria raportin toimituksessa ja laadinnassa saamastaan avusta.

Raporttiin sisältyvien määrällisten tietojen tutkimus perustuu tullitakavarikkoja koskevaan Maailman tulliliiton monipuoliseen maailmanlaajuiseen tietokantaan, jonka lisäksi on hyödynnetty Euroopan komission verotuksen ja tulliliiton pääosastolta, Yhdysvaltain tulli- ja rajavalvontalaitokselta (Customs and Border Protection Agency) ja Yhdysvaltain maahanmuutto- ja tullivalvontaviranomaiselta (Immigration and Customs Enforcement) saatuja alueellisia tietoja. Kirjoittajat ovat kiitollisia näiltä laitoksilta saamistaan tiedoista ja arvokkaasta tuesta.

Tiivistelmä

Väärennettyjen ja laittomasti valmistettujen tuotteiden kauppa on maailmanlaajuinen ilmiö, jonka vaikutus ja määrä lisääntyvät koko ajan. Globalisaatio, kaupankäynnin helpotukset sekä teollis- ja tekijänoikeuksien kasvava taloudellinen merkitys ovat vauhdittaneet talouskasvua mutta toisaalta myös tarjonneet rikollisverkostoille uusia mahdollisuuksia laajentaa toimintaansa, mikä vaikuttaa erittäin haitallisesti talouteen ja yhteiskuntaan. Väärennettyjen ja laittomasti valmistettujen tuotteiden kauppa myös heikentää hyvää hallintoa, oikeusvaltion toimintaa ja kansalaisten luottamusta maiden hallituksiin. Viime kädessä se voi muodostua uhaksi poliittiselle vakaudelle.

Väärennettyjen ja laittomasti valmistettujen tuotteiden kauppaan osallistuvat tahot kuljettavat teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavia tuotteita yleensä monimutkaisia reittejä, joilla on useita kauttakulkupisteitä. Niitä käytetään, jotta voidaan i) väärentää asiakirjoja alkuperäisen lähetyspaikan salassa pitämiseksi, ii) perustaa väärennettyjen ja laittomasti valmistettujen tuotteiden jakelukeskuksia ja iii) pakata tuotteita uudelleen tai vaihtaa niiden merkinnät. Väärennettyjen tuotteiden tuonti on useimmiten paikallisten valvontaviranomaisten tarkkailussa, mutta kauttakuljetuksessa olevat tavarat eivät yleensä kuulu niiden tehtäviin, mikä tarkoittaa, että tällaisten tavaroiden havaitseminen ei ole yhtä todennäköistä.

Tässä tutkimuksessa arvioidaan väärennettyjen ja laittomasti valmistettujen tuotteiden maailmanlaajuiseen kauppaan liittyviä monimutkaisia reittejä. Huomionarvoista on, että ilmoitettujen tullitakarivointien suuremmat määrät sekä suuremmat määrät ilmoitettuja arvioita väärennettyjen tuotteiden lähtömaana toimimisesta (eli GTRIC-e -pisteet) eivät välttämättä viittaa siihen, että jonkin tietyn maan taloudessa valmistettaisiin merkittäviä määriä väärennöksiä. Tässä tutkimuksessa käytetään tilastollisia suodattimia, joiden avulla merkittävien lähtömaiden roolia voidaan selvittää. Tutkimuksessa määritetään tavaroita valmistavat keskeiset taloudet ja keskeiset kauttakulkupaikat kymmenellä tärkeimmällä alalla, jotka altistuvat erityisen voimakkaasti väärennöksille. Tällaisilla aloilla kehitetään monia erilaisia teollis- ja tekijänoikeuksien alaisia tuotteita sekä nopeasti kiertoon tulevia kuluttajatuotteita, kuten elintarvikkeita tai kosmetiikkaa, ja yritysten keskenään kauppaamia tuotteita, kuten varaosia ja tietokoneiden mikrosiruja. Näiden alojen tuoteväärennösten kaupan arvo oli yhteensä 284 miljardia Yhdysvaltain dollaria (208 miljardia euroa) vuonna 2013 eli yli puolet tuoteväärennöskaupan kokonaisarviosta.

Tutkimuksesta käy ilmi, että Kiinan kansantasavalta (jäljempänä 'Kiina') on suurin väärennettyjen tuotteiden valmistaja yhdeksässä tutkituista kymmenestä tuoteluokasta. Aasian talouksista lisäksi Intia, Thaimaa, Turkki, Malesia, Pakistan ja Vietnam ovat monilla aloilla merkittäviä väärennösten valmistajia. Niiden rooli on tosin paljon merkityksettömämpi kuin Kiinan. Turkki vaikuttaa olevan merkittävä maanteitse EU:hun kuljetettavien väärennösten valmistaja joillakin aloilla, kuten nahkatavaroiden, elintarvikkeiden ja kosmetiikan aloilla.

Tietojen perusteella voitiin nimetä useita tärkeitä tuoteväärennöskaupan kauttakulkumaita, kuten Hongkong (Kiina), Yhdistyneet arabiemiirikunnat ja Singapore, jotka käyvät kauppaa kaikkiin tutkittuihin luokkiin kuuluvilla väärennöksillä. Väärennetyt tuotteet saapuvat kauttakulkupisteisiin suurissa konteissa, minkä jälkeen ne lähetetään eteenpäin pienissä postipaketeissa tai lähettipalvelun välityksellä.

Lisäksi on tärkeitä alueellisia kauttakulkupaikkoja. Esimerkiksi useat Lähi-idän taloudet (esim. Yhdistyneet arabiemiirikunnat, Saudi-Arabia ja Jemen) ovat tärkeitä kauttakulkupaikkoja, joiden kautta tuoteväärennöksiä lähetetään Afrikkaan. Neljä kauttakulkumaata – Albania, Egypti, Marokko ja Ukraina – ovat erityisen tärkeitä EU:hun lähetettävien väärennösten jakelukeskuksia. Yhdysvaltoihin suuntautuvien tuoteväärennösten tärkeä kauttakulkumaa on puolestaan Panama.

Tiedoista ilmenee vielä, että lukuisilla kauppareiteilla käytetään pääasiallisesti pienlähetyksiä ja -paketteja, mikä on osoitusta posti- ja lähettipalvelulähetysten pienemmistä kustannuksista sekä internetin ja verkkokaupan nousemisesta yhä merkittävämpään rooliin kansainvälisessä kaupassa. Alle kymmenen tavaraa sisältävien lähetysten osuus oli keskimäärin 43 prosenttia kaikista lähetyksistä.

Tätä tutkimusta voidaan hyödyntää yksittäisten maiden hallituksissa tai alueellisesti tai maailmanlaajuisesti käytävissä neuvotteluissa, joilla pyritään ehkäisemään, vähentämään tai torjumaan väärennettyjen ja laittomasti valmistettujen tuotteiden kauppaa. Se voi auttaa suunnittelemaan eri tarpeisiin paremmin räätälöityjä toimia, joilla vahvistetaan väärennysriskin poistamiseen tarkoitettuja hallintojärjestelmiä. Raportin mukaan tarvitaan perusteellisempaa analyysia tehokkaiden valvonta- ja hallintojärjestelmien luomiseksi kolmelle osa-alueelle:

- vapaakauppavyöhykkeiden rooli uudelleenlastauksissa
- pienlähetyksen havaitsemiseen liittyvä ongelma

väärennösten alkuperämaiden taloudelliset ominaispiirteet, kuten väärentämisen määrän sekä vapaakauppaa, hallinnon laadukkuutta ja julkisen sektorin lahjomattomuutta mittaavien indeksien väliset määrälliset suhteet.